כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת פינחס ■ ט"ז תמוז תשפ"ו ■ 01.07.2026 ■ גליון מס' 897

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

בעקבי רלב"ג

/ הרב פרופ' נריה גוטל

מלחמות מלוות את עם ישראל משחר עלותו על במת ההיסטוריה ועד ימינו אלה ממש. יש מהן שמוגדרות הלכתית כמלחמות מצווה, ויש מהן שמוגדרות כמלחמות רשות; יש מהן שמחייבות את הכול להשתתף בהן - אפילו "חתן מחדרו וכלה מחופתה" וגם בני לוי ובני תורה, ויש מהן שרק מעטים לוחמים והמספרים מוגבלים; יש מהן טבעיות ויש מהן נסיות, ועוד הבחנות רבות ביניהן. ברם, על מלחמת מדין נאמרה לשון ייחודית: "צרור את המדינים והכיתם אותם" (במדבר כה, יז) - ציווי שאינו רק על "הכאה" אלא גם: "לאייב אותם" (רש"י).

ההנמקה לכך מפורשת בכתוב: "כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור, ועל דבר כזבי בת נשיא מדין אחותם המכה ביום המגפה על דבר פעור". החלק הראשון של הפסוק, שמבטא את העבר - את מה שהמדינים כבר "התנכלו" - ברור, אך מה פשרם של "על דבר... ועל דבר... על דבר", הנשמעים כעתיד? ועוד: מה הדחיפות הגדולה שמלחמה זו תנוהל כבר עכשיו, ועל ידי משה רבנו עצמו, כאמור בכתוב: "נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים, אחר תאסף אל עמיך" (במדבר לא, ב) - וכי יהושע לא יכול לנהל מלחמה זו לא פחות טוב ממשה?

רלב"ג מבהיר שאכן הייתה זו שעת חירום:

> "ציווה ד' יתעלה שישנאו ישראל את המדינים ויכו אותם, לפי שהם היו שונאים לישראל במחשבתם הרעה שהשתדלו להכשיל ישראל בבנותיהם ובעבודה זרה כדי שיִכָּלֵם ד' יתעלה... עד שכבר נמשכו לזה כולם, וגם המלכים אשר שם הפקירו בנותיהם לישראל להכשילם כמו שנתבאר מדבר כזבי. ועתה נוספה שנאתם בעבור כזבי שנהרגה, שהיתה בת מלך אחד ממלכי מדין. ולזה הוא מבואר שאם לא תמהרו להכותם, ישתדלו בצדדים אחרים להגיע נזק לישראל. ועוד, שזאת המלחמה תִּשלם על יד משה באופן יותר שלם לכלות המדינים ממה שיהיה אם תֵּעשה על יד יהושע, לחוזק ההבדל בין משה ויהושע. ולזה תמצא בזאת המלחמה מן הפלא מה שלא יִמָּצֵא כמוהו במלחמה אחת ממלחמות יהושע, כי בעם מעט ניצחו תכף עם גדול ורב, ולא החיו כל נשמה מן הזכרים, והיו באופן מן הריבוי שהיה מספר הנקבות מן הטף אשר לא ידעו משכב זכר שנים ושלושים אלף, ועם כל זה לא נפקד איש מאנשי המלחמה אשר באו שם. ולזה רצה ד' יתעלה שתֵּעשה זאת המלחמה קודם שיֵאסף משה אל עמיו. וזה ממה שיורה על עוצם העונש שנענשו ישראל בשלא היתה להם ירושת הארץ על יד משה רבינו, כמו שזכרנו במה שקדם".

בנקודת הזמן הנוכחית, המדינים מסוכנים ביותר. אם תחילה הם התנכלו לישראל, הרי שאחרי מה שקרה עם הנסיכה-כזבי, הם כבר עם "סכין בין השיניים". מדובר במצב של פיקוח נפש, ויש ליישם את הכלל שנקוט בידינו: "הקם להרגך - השכם להורגו" (במדבר רבה כא, ד). לכן נדרש שניהול המלחמה ייעשה על ידי המצביא הנוכחי - משה, ולא ניתן להמתין עד להחלפתו ביהושע. רלב"ג עוד מוסיף - וזאת בהמשך לדברים שכתב גם במקומות נוספים, כבפרשת שלח - שמלחמות שמנוהלות על ידי משה רבנו, כרוכות בנסים גדולים, וכפי שאכן קרה במלחמת מדין.

גישה דומה של יחס לאויבים, שב וביטא רלב"ג (מלכים א' כב, לח - תועלת ל"ד), בביאורו לכשל של אחאב מלך ישראל שחס וחמל על בן הדד מלך ארם:

> "להודיע שראוי לאדם כשיפול בידו במלחמה מי שהוא תמיד לו ולעמו לקוץ מכאיב, שלא יחמול עליו, אך יבער אותו מן הארץ, פן ימצא לו מקום אחר זה אם ימלט להשחית הוא ועמו לפי היכולת. ולזאת הסיבה תמצא שציוותה התורה להכות את המדינים, מפני מה שנתבאר כי הם צוררים לישראל בנכליהם. וציוותה גם כן למחות את זכר עמלק לזאת הסיבה. ולזה

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

בקנאו את קנאתי
היחס לקנאות הוא דו ערכי, מצד אחד אנו משבחים אותה ומאידך אנו...
המשך בעמ' 2

דבר פעור
נקמת ה' באומות
לאחר שפנחס מצליח להשיב את חמת ה' על ישראל, הן בהריגת כזבי...
המשך בעמ' 3

הברכה בנאמנות העיקשת
אחד המוקדים המשמעותיים בפרשתנו הוא המפקד שנערך לבני ישראל על...
המשך בעמ' 4

בדידי הווה עובדא
יד ההשגחה בחמת גדר
אשתי שולמית תחי' ואני החלטנו לנפוש בצפון והזמנו צימר בשתולה...
המשך בעמ' 4

שביבים
- פרשת פינחס - בימי בין המצרים
- פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי (כה, יא)
- עולת תמיד
- מנהיגות ומידתיות
- "לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום"

המשך בעמ' 5

סיפר כי מפני ששלח מלך ישראל בן הדד אשר שמהו השם יתברך בחרמו וברשותו ובמכמרתו, כעס השם יתברך עליו ואמר לו שכבר יהיה נפשו תחת נפשו ועמו תחת עמו".

והרי זה לקח לא רק לשעה אלא גם לדורות: בימים ההם - בזמן הזה.

בקנאו את קנאתי

/ הרב יעקב הלוי פילבר

היחס לקנאות הוא דו ערכי, מצד אחד אנו משבחים אותה ומאידך אנו מגנים אותה, איך להבין את דו הערכיות הזו? בהריגת בני שכם נאמר: "ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי", שואל **הנצי"ב**: לכאורה המילה "שני" היא מיותרת, מה אנו לומדים מכך? ומסביר הנצי"ב: שאף על פי ששמעון ולוי היו מאוחדים במעשה, היו שונים במניע לקנאותם. האחד התעורר לקנאתו בבני שכם ממניעים אנושיים לקנא לכבוד אביו, וקנאה כזו לדעת הנצי"ב היא אש זרה, והאחד בא בדעת קנאת ה' בלי שום פניה ורצון, וקנאה כזו היא אש שלהבת י־ה - ומסיים שם הנצי"ב - ומכל מקום גם כאן יש להיזהר הרבה לכוון המקום והזמן, ובלא זה היא מקלקלת הרבה. ויעקב אבינו בתוכחתו (בפרשת ויחי) התייחס לשני המניעים הללו ולא הסכים לשניהם, גם לאש המעולה. מדברי הנצי"ב הללו משמע שאפילו קנאות שהיא לשם שמים גם בה צריך להיזהר, ואם כך איך נבין את קנאותו של פנחס, שלא זו בלבד שהתקבלה, אלא שהכתוב אפילו מציין אותה לשבח? ואפשר לומר שקנאות יש לה מקום רק כאשר היא **הפתרון היחידי**, כמו אצל פנחס שהמגיפה הייתה בעיצומה ורק בהריגתו של זמרי היא תיעצר, במקרה כזה של אין ברירה חייבים לפעול ומיד. מה שאין כן אצל שמעון ולוי, קנאותם הייתה לנקום ולהעניש, ולא היה כל דבר דחוף לעשותו מיד ללא התייעצות מוקדמת לפחות עם אביהם יעקב, כמו שהביא **רש"י** בפירושו מהמדרש (ב"ר): "נהגו עצמן שמעון ולוי כשאר אנשים שאינם בניו (של יעקב), שלא נטלו עצה הימנו". כי יעקב אביהם ראה את הדברים בהסתכלות רחבה יותר, כמו שאמר להם: "עכרתם אותי להבאישני ביושב הארץ בכנעני ובפריזי ואני מתי מספר ונאספו עלי והכוני ונשמדתי אני וביתי". לכן גם אם תגובתם של בניו הייתה צודקת היא לא הייתה חכמה.

לקנאות שיש עמה אלימות יש דינאמיקה והיא אינה נעצרת במקומה, **בתנא דבי אליהו** (פרק כח) מובא: "ולא ניתנה התורה אלא על מנת לקדש שמו הגדול - מכאן אמרו: ירחיק אדם עצמו מן הגזל, בין מן ישראל בין מן הגוי, ולא עוד אלא משום שכל הגונב מן הגוי לסוף הוא גונב מן הישראל . . . ואם הוא שופך דמים לעכו"ם **לסוף הוא שופך דמים לישראל**". תהליך כזה מוצאים אנו גם אצל שמעון ולוי, תחילה הם שפכו דמם של גויים, של אנשי שכם, אך שפיכות הדמים לא נעצרה שם אלא לבסוף הם היו נכונים לשפוך גם את דמו של יוסף, כמו שכתוב: "ויאמרו איש אל אחיו . . . ועתה לכו ונהרגהו" ועל כך אמרו במדרש (**תנחומא** ישן וישב יג): "ויאמרו איש אל אחיו - מי הם? שמעון ולוי".

קנאות יכולה להביא גם להתנשאות ולפריקת עול המביאות לאנרכיה, שמהם חשש יעקב אבינו כפי שביקש בברכתו לבניו: "בסודם אל תבוא נפשי" **ופרש"י**: "זה מעשה זמרי". "בקהלם אל תחד כבודי" פרש"י: "כשיקהיל קרח שהוא משבטו של לוי". הזכיר יעקב שני מעשים, אחד של בני לוי ואחד של בן שמעון, שגרמו לאנדרלמוסיה במחנה ישראל. וכנגד פריצת הגדר של זמרי **(במדב"ר כא ג)** עמד פנחס בקנאותו והיה מוכן אפילו לסכן את חייו לכבוד שמים והצלת ישראל כמו שאמרו **(סנהדרין פב א)**: "שאם נהפך זמרי והרגו לפנחס אין נהרג עליו". **ובמדרש** אמרו: "דרש פנחס בעצמו: ומה אם סוס שהוא נותן נפשו ליום מלחמה, אפילו הוא מת נותן נפשו על בעליו, אני על קדושת שמו של הקב"ה על אחת כמה וכמה" **(שמו"ר לג ה)**. ולא רק את חייו בעוה"ז סיכן פנחס אלא היה מוכן לוותר גם על העולם הבא שלו למען ישראל, כמו שביאר זאת ה'**משך חכמה**': "פנחס לא קנא רק לכבוד ה', אלא הפקיר את כל העולם הבא שלו וקנא לטובתן של ישראל, כמו שאמרו: 'ויעמוד פנחס ויפלל' - שעשה פלילות [התווכח] עם קונו ואמר: על אלה יהרגו כ"ד אלף מישראל". ואכן במעשה זמרי 'עמד פנחס על הגובה' וזכה לברית כהונת עולם אבל לבסוף נכשל. וכבר אמרו שגדלותו של אדם נמדדת לא רק לפי הדברים הגדולים שהוא עושה, אלא גם לפי ההתייחסות שלו לדברים קטנים, כמו סבלו ומצוקתו של האדם הקטן. ודווקא במבחן הזה נכשל פנחס, שנמנע מללכת ולהתיר את נדרו של יפתח, וכל זה מפני שאמר: "הוא יפתח צריך לי ואני אלך אצלו"?! (ב"ר ס), ובגלל מחדלו זה אבדה בת יפתח.

דבר פעור
נקמת ה' באומות

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

לאחר שפנחס מצליח להשיב את חמת ה' על ישראל, הן בהריגת כזבי בת צור והן בהפסקת המגיפה, פונה הקב"ה אל משה, ומבקש ממנו לפעול אקטיבית נגד המידיינים. לצרור אותם בכל דרך[1], אף לפני המלחמה עצמה - שתבוא לקראת תום ימי משה והנהגתו את ישראל.

למרות ששתי האומות - מואב ומדין, חברו יחדיו לפגוע בישראל. לא נצטווינו לפגוע במואב או לשוות אותם כאויבים לנו, וכל זאת משום רות המואביה שעתידה לצאת מהם[2]. אך לא רק בגללה, כי אם גם עקב בניית המזבחות לשמים - אותם הקים אבי אביה, בלק בן צפור. וכפי שלימדו אותנו חז"ל, שבזכות הקרבת ארבעים ושניים הקורבנות, אותם הקריב עם בלעם - זכה ויצאה ממנו רות[3], ולבסוף אף דוד המלך.

יחד עם זאת ישנה סיבה נוספת לצרירת המדיינים, והיא באה לרגל העניין שהם התעברו על ריב לא להם[4]. שכן את מואב הקיף עם ישראל מול ארצו, אך מה למדין ולצרה הזו? ובמיוחד שהם היו אויבים זה לזה עד למלחמה הזו, כשמואב ומדין נלחמו האחד בשני[5].

ולכן התורה מדגישה פעמיים, שהכול נעשה על **דבר פעור**[6]. הן בעצם הפקרת בת המלך לזנות[7], והן בהכשלתם את ישראל על ידי הפקרת כל בנותיהם[8]. ובדבר הזה הם הגדילו את אשמתם למעלה, לא רק בפריצת גדרו של עולם - שעד לאותו המעשה, גדרו את עצמם האומות מהעריות[9]. כי אם גם עשו זאת בדרך הבזויה ביותר הקיימת, בעבודת הפעור[10].

אמנם זכותם של מואב, עומדת להם רק עד ימי האחרית. הן בזכות אביהם הראשון - לוט, שהלך עם אברהם[11] ולא גילה את סודו לאומות[12]. שבכך זכו מואב שישראל לא יורשו לרשת את ארצם, הגם שהיא בתוך גבולות ההבטחה לישראל. והן בזכות קורבנותיו של בלק, אותם הקריב לשמים.

אך בסופו של דבר, נגלים צפונות ליבם לעין כל. בכך שכל מה שהיה כזכות להם, הופך להם לרועץ. הן בגדירתם מעריות, הן בהקרבתם לשמים והן באי צרירתם בדור ההוא.

שכן עיני כל רואים כיצד אותה פרצה קטנה, תפסה לה אחיזה באומות כולם. בהשחתת כל חיי המשפחה והכשרת כל מעשה מכוער כאילו הוא ראוי ורצוי חלילה. ואף עבודתם לשמים - כסות היא להשחתת מידותיהם, והכשרת כל מעשי נבלה שהם.

ואף בימינו אלו אנו, שבים ונעורים הדברים. כששני האויבים לשעבר אדום ופרס, מנסים לעשות שלום ביניהם - והכל על חשבונם של ישראל, חלילה. והם מנסים לשים עצמם כמי שבזכותם העולם עומד ומתקיים[13]. אך יושב בשמים ישחק למו, ולועג להם על מחשבותיהם. ויחד עם זאת, יצדיקו הם על עצמם את הדין אשר יבוא עליהם[14]. כשלאחריו נזכה סוף סוף לברית כהונת עולם - בשימת השלום על ישראל לעולמים.

1 - **צרור** כמו זכור שמור לשון הווה עליכם לאייב אותם - רש"י במדבר כה, יז
2 - ואת מואב לא צוה להשמיד, מפני רות שהיתה עתידה לצאת מהם כדאמרינן בבבא קמא (בבבא קמא, לח) - שם, יח
3 - לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמן, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, שבשכר ארבעים ושתים קרבנות שהקריב בלק הרשע, זכה ויצאה ממנו רות בת בנו של עגלון בן בנו של בלק - ילקוט שמעוני במדבר, תשס"ח
4 - **מאת המדינים** ולא מאת המואבים, שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שיהיו שוללים אותם. שלא נאמר אלא (דברים, ב) 'אל תתגר בם מלחמה', אבל **מדינים נתעברו על ריב לא להם** - שם לא, ב
5 - **אל זקני מדין** והלא מעולם היו שונאים זה את זה, שנאמר (בראשית, לו) 'המכה את מדין בשדה מואב' שבאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם - שם כב, ד
6 - כי צררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי בת נשיא מדין אחתם המכה ביום המגפה על דבר פעור - במדבר כה, יח
7 - **ושם האשה המכה וגו'** להודיעך שנאתן של מדינים, שהפקירו בת מלך לזנות כדי להחטיא את ישראל - רש"י במדבר כה, טו
8 - **כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פעור** שהפקירו בנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פעור - שם, יח
9 - ואם תאמר מפני מה השרה הקב"ה שכינתו על גוי רשע, כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטב. העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם, שבתחלה היו גדורים בעריות וזה נתן להם עצה להפקיר עצמן לזנות - שם כב, ה
10 - **פעור** על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעי, וזו היא עבודתו - שם כה, ג
11 - ועל דרך הפשט עוד ארץ עמון ומואב השם נתנה לבני לוט ירושה בעבור לוט אביהם ששרת את הצדיק וגלה עמו לאותה הארץ ולכך לא הרשה לעשות להם רעה בארצם - רמב"ן במדבר כה, יח
12 - **ויזכור אלהים את אברהם** (בראשית רבה) מהו זכירתו של אברהם על לוט, נזכר **שהיה לוט יודע ששרה אשתו של אברהם ושמע שאמר אברהם במצרים על שרה אחותי היא ולא גילה הדבר** שהיה חס עליו לפיכך חס הקב"ה עליו - רש"י בראשית יט, כט
13 - גוג ומגוג עתידין לומר כן, שוטים היו הראשונים שמעקיפין עצה על ישראל ולא היו יודעים שיש להם פטרון בשמים. אני איני עושה כן אלא בתחלה אני מזדווג לפטרונן ואחר כך אני חוזר על ישראל. הדא הוא דכתיב (תהלים ב, ב) 'על ה' ועל משיחו'. והקב"ה אומר להם, גוג ומגוג לי אתם באים להזדווג. כמה גדודים יש לפני וכמה רשפים וברקים ולפידים ואני יוצא עמך במלחמה. שנאמר (ישעיה מב, יג) 'ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה'. מה כתיב שם (זכריה יד, ט) 'והיה ה' למלך על כל הארץ' - מדרש תהלים, ב
14 - המשיל בזה את הצלחת הרשעים, שהגם שנראה שה' שוחק ואינו כועס עליהם, הם מקבלים בזה אך כלימה וחרפה במה שיגדל עונשם פתאום כשיתמלא סאתם, כמו שכתוב 'בושה אמכם מאד' וכו' 'הנה אחרית גוים מדבר ציה וערבה'. וזהו שנאמר, מה שנראה שיושב בשמים ישחק ואינו מעניש הוא מצד שילעג למו - מלבי"ם תהלים ב, ד

הברכה בנאמנות העיקשת

/ הרב ידידיה נוימן

אחד המוקדים המשמעותיים בפרשתנו הוא המפקד שנערך לבני ישראל על סיפה של הכניסה לארץ ישראל. מפקד זה הוא המפקד השני המתואר בחומש שלנו, דבר שאף הביא את חז"ל לכנות את החומש- חומש הפקודים. נראה שיהיה נכון לומר שכינוי זה בא לרמז שתפקיד ומשמעות המפקד איננו רק מעשה טכני- בירוקרטי שנועד לשרת צרכים מעשיים, אלא יש כאן גם אמירה רוחנית. הרובד הרוחני הראשון מתואר במדרש המצוטט ברש"י בתחילת החומש 'מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה..'. כלומר, המפקד מבטא את העובדה שהקב"ה אוהב אותנו ואנו 'מעניינים' אותו כעם.

אך אחרי אמירה ראשונית זו ראוי לנו להתבונן מה מזמן את המפקד כעת בפרשתנו. או במילים של המדרש- מה מיוחד **בשעה זו דווקא** שהיא מזמנת מפקד מחודש.

התשובה הפרקטית ברורה מאוד- לפני הכניסה לארץ, בחלוף עשרות שנים מהמפקד הקודם, יש צורך ליישר קו ולדעת במדויק מי ומי ההולכים. לדעת עם מי אנחנו נכנסים לארץ ישראל להילחם עליה, אך עוד יותר מכך- מי עומד לנחול אותה וליישב אותה סוף סוף.

השפת אמת בשנת תרמ"ג מאיר רובד רוחני נוסף לאור מדרש מיוחד על המניין בפרשתנו. המדרש מסביר שלשמות השבטים והמשפחות נוספו אותיות משמו של הקב"ה, כדי להראות חיבה וחיבור מיוחד של השם עם העם, בכך שהקב"ה מעיד שכולם אכן צאצאים ישירים וטהורים של האומה. יש כאן עדות מיוחדת שבאה להכשיר את כל העם כולו כנאמן באמת לשם שמיים.

השפ"א מסביר שעדות זו מיוחדת דווקא משום שהיא מגיעה אחרי תקופה של גלות וריחוק. העובדה שעם ישראל דבק והמשיך לשמור על הקשר עם השם, חרף כל הקשיים והאתגרים שבגלות, ראויה להבלטה מיוחדת. ממש כמו עד שמגיע להעיד במשפט, העד צולל לנבכי מתיחות שמתקיימת, וכדי להוכיח את ישרותו יש צורך לחקור ולבדוק היטב שאכן דבריו כנים. כך ממש עם ישראל, שליחותו המיוחדת של העם, בעולם הזה על שלל אתגריו וקשייו, דורשת ממנו ישרות ונאמנות מיוחדת. החידוש והברכה הגדולה של העם בהיותו מעיד על שמו של הקב"ה בעולם, 'עם זו יצרתי לי תהילתי יספרו', הוא דווקא כשהדברים לא פשוטים ומסובכים.

לכן, דווקא אחרי הליכה קשה ותובענית של ארבעים שנה במדבר, שהגיעה אחרי שנות גלות קשות, יש משמעות מיוחדת לתעודת הכשרות והנאמנות בידי הקב"ה.

בהשוואה נוספת לדיני עדות, מסביר השפ"א שעדות מתקבלת דווקא בתנאי ש 'ניתן להזימה', כלומר היה ניתן לאתגר ולבטל אותה. הכוח המיוחד של עדות הוא כשהעד התגבר על הספקות והאתגרים והוכיח נאמנות וישרות אמיתית. וזה בדיוק מה שמיוחד כאן. נאמנות מיוחדת של מסירות נפש ודבקות באמת האלוקית שמגיעה לבשלות מלאה כשסוף סוף עומדים להיכנס לארץ.

אם כן, חומשנו בא ללמד שהתפקיד המיוחד של עם ישראל איננו רק להכריז על נאמנות להשם. הדרישה והתביעה מאיתנו היא לדבוק בחיבור הזה לאורך כל התקופות והאתגרים תוך שאנו מתרגמים אותה כל העת לפי ההקשר והאתגר העומד בפנינו. כך יוצא שהסיפור ההיסטורי של עם ישראל על כל תלאותיו איננו רק מסע של 'אף על פי כן' אלא יש בו ברכה עצומה והכרחית של דבקות אינסופית שמצליחה להאיר את כל פינות העולם בעליות ובירידות כאחד.

בדידי הווה עובדא

יד ההשגחה בחמת גדר

אשתי שולמית תחי' ואני החלטנו לנפוש בצפון והזמנו צימר בשתולה. כיוון שעלינו צפונה, ביקשתי לטבול במי חמת גדר. חשבתי שטבילה במים אלה תעזור לריפוי תסמונת השניצלר, מחלה אוטואימונית בה לקיתי זמן לא רב קודם לכן. כשהגענו לחמת גדר נכנסתי לכוך קטן יחסית, שהיה מיועד לגברים בלבד ואשתי המתינה לי מחוץ לכוך. יחד איתי היה שם רק עוד אדם אחד. נשמעתי להוראות הכתובות, שהיתי במים 15 דקות ויצאתי החוצה. לאחר זמן קצר, החלטתי לטבול שוב ולא ראיתי את האדם שהיה עימי קודם לכן בכוך. יצאתי במהירות החוצה ושאלתי את אשתי אם ראתה מישהו יוצא מהכוך. כשענתה בשלילה, מיהרתי לחפש מציל.

אמרתי לו: תקשיב, היה פה בן אדם שנעלם. המציל נכנס פנימה ואחרי זמן קצר צעק הנה הוא והוציא אותו מתוך המים. כנראה שהוא רצה לצאת ונפל פנימה. המציל עשה בו פעולות החייאה. היה שם במקרה אמבולנס שלקח אותו ואנחנו החלטנו להמשיך בדרכנו לצימר. פתאום החלה שולמית להשתעל ולהתעטש, העלתה חום והרגישה ממש גרוע. שולמית אמרה: אני מרגישה רע, אני לא יכולה לנסוע לשום מקום אפילו לא הביתה. צלצלנו וביטלנו את הצימר, נסענו לנהריה, קנינו אקמול ותה וחיכינו שהחום ירד ושנוכל לנסוע חזרה הביתה. (*כאן המקום לציין שאשתי היא הנהגת המשפחתית, מאז ומתמיד. לי לא היה רישיון נהיגה מעולם). למחרת חזרה אשתי לאיתנה וב"ה הכל עבר כלא היה. נראה שהטיול השיג את מטרתו...

צלצלתי לבית החולים לדרוש בשלומו של האיש. נאמר לי ששלומו טוב ושכבר שוחרר לביתו. לבקשתי, קבלתי מביה"ח (לאחר שסיפרתי את סיפר ההצלה), את פרטיו של האיש וצלצלתי לביתו. בני משפחתו הודו לי מאד ואמרו שהצלתי את חייו. הם הזמינו אותי לביקור. אמרתי "בהזדמנות" ובכך נגמר הסיפור.

שתולה, שניצלר, חמת גדר, רק אדם אחד נוסף בכוך, היעדרות, משייה מהמים, החייאה, מחלה פתאומית וביטול חופשה = יד ההשגחה!

סיפור דומה היה לי עם צבי תושב רעננה, יהודי גלמוד שהתארח אצלנו בארוחות שבת, בתדירות של כל שבת שניה או שלישית. פתאום, עלה בדעתי שנזמין אותו ברציפות, שבת נוספת אחרי קודמתה. צלצלתי אליו והוא לא ענה. צלצלתי כמה פעמים בכפייתיות גם בשעות מאוחרות יותר והוא לא ענה. צלצלתי לרב אסי, רב ביהכנ"ס ששם נהג צבי להתפלל, ושאלתי לשלומו של צבי. הרב אסי אמר שבאמת, גם ביום הקודם צבי לא היה בבית הכנסת. אמרתי לרב אסי: לך לצבי הביתה ותראה מה קורה, זה היה בסביבות 23:00 בלילה. הרב אסי צלצל אלי ואמר לי שחשוך בדירה ואין שם אף אחד. אמרתי לו: תשמע לי, עמוד ליד דלתו של צבי וצלצל לנייד שלו ותגיד לי אם אתה שומע צלצול מבפנים. הוא עשה זאת ואמר שאכן הוא שומע צלצול מבפנים. צלצלתי מייד למוקד רעננה ובקשתי שיזמינו אמבולנס, משטרה ומכבי אש, וסיפרתי להם את כל הרקע. הם אכן עשו זאת ובינתיים גם שולמית ואני נסענו לביתו של צבי. לקח להם קצת זמן להיכנס לדירה הנעולה, שם מצאו אותו שרוע על הרצפה. מסתבר שהיה לו אירוע מוחי והוא שכב יומיים על הרצפה. לקחו אותו לבית חולים. בס"ד הוא ניצל. היום הוא משותק ברגל אחת וביד אחת. הוא נמצא במקום סיעודי, ותמיד כשבאים לבקרו הוא מקבל את אורחיו בחיוך רחב.

"לְפִיכָךְ נִבְרָא אָדָם יְחִידִי, לְלַמֶּדְךָ: שֶׁכָּל הַמְאַבֵּד נֶפֶשׁ אַחַת... מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ אִבֵּד עוֹלָם מָלֵא. וְכָל הַמְקַיֵּם נֶפֶשׁ אַחַת... מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ קִיֵּם עוֹלָם מָלֵא" (סנהדרין פרק ד' משנה ה')

שביבים / לע"נ שאול שיף

פרשת פינחס - בימי בין המצרים

פרשת פינחס נקראת תמיד בימי בין המצרים.

"הנה פרשת פינחס נקראת לעולם בימי בין המצרים, ובוודאי שזה דבר מכוון ואינו במקרה, ויש לבאר את שייכות הפרשה לזמן קריאתה.

ויש לומר בזה, שמכיוון שבפרשת פינחס קוראים את סדר הנחלות, כמו שכתוב (כו, נג) 'לאלה תחלק הארץ, בנחלה במספר שמות, וי"ל שנחלת הארץ לשבטים אינה רק דבר שהיה לשעתו, אלא שהיא נחלה נצחית לכל הדורות, וממילא יש בכך רמז לישועה מן הגלות והחורבן, שיתקיים כבר מה שאנו מבקשים בתפילה "וקבצנו יחד מהרה מארבע כנפות הארץ לארצנו".

(שיחות ואמרות של האדמו"ר מסטריקוב) (פנחס תשפ"ה, גליון מא)

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי (כה, יא)

מדוע מאריך כאן הכתוב בתיאור ייחוסו של פינחס, עד אהרן הכהן ? רש"י מבאר, שהיו השבטים מבזים את פינחס ואת ייחוסו, ואומרים שאבי אימו פיטם עגלים לעבודה זרה, וכעת הרג נשיא שבט; ולפיכך הזכיר הכתוב שאדרבה, ייחוסו הוא מאהרן הכהן.

וכבר הקשו רבים, שעדיין הדבר צריך ביאור - כיצד ייחוסו של אדם משפיע על ההצדקה או אי ההצדקה למעשה? האם לאדם שייחוסו מאהרן הכהן, יש יותר הצדקה להרוג מאשר אדם שייחוסו מעובדי עבודה זרה? הרי או שהמעשה מוצדק, או שהוא אינו מוצדק.

אחד ההסברים הידועים לכך, הוא על פי דברי הגמרא במסכת ברכות כח ע"ב (וכן במס' מגילה יח ע"ב): שם בגמרא מסופר, שכאשר ביקשו להוסיף לתפילת שמונה עשרה את ברכת המינים, (הברכה שפותחת ב"ולמלשינים אל תהי תקווה") שאל רבן גמליאל "כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים"? וממשיכה הגמרא," עמד שמואל הקטן ותיקנה".

לכאורה נראים דברי הגמרא תמוהים: האם כל כך מורכב לתקן את ברכת המינים, עד כדי הכרזה "כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים", כאילו יש כאן משימה קשה ביותר?

אלא שעומק הדברים הוא כך: כאשר אדם עושה פעולה הפוגעת או מעניישה אחרים (ובכלל זה, להתקין נוסח המכיל תפילה נגד המינים ונגד המלשינים), עליו לוודא שהוא עושה זאת בלב טהור לחלוטין, על רקע דאגה לכלל בלבד, כאשר הוא חף מכל רגש נקם, שנאה ושמחה לאיד של אותם מלשינים ומינים. לכן שואל רבן גמליאל, "כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים"? האם יש אדם בדרגה כזו, שיכול להעיד על עצמו שהוא חף מכל נקם או שמחה לאיד ויכול

לתקן ברכה כזו?

*וראוי לציין את דברי החזון איש, שבכל ענישה, גם אם היא הכרחית, חלה חובה לנקות את הלב מרגשי נקם: "ההכרח - להשתמש בעונשים, להקים גדרי עולם, שלא יהיה העולם טרף לשיני בריאי הגוף וחלושי השכל; אבל העונש צריך להיעשות מתוך יגון עמוק, נקי מרגש צרות עין בשל אחרים". (חזון איש, או"ח, נו, ס"ק ד, ד"ה ומכל מקום)

ובהמשך לכך, בא שמואל הקטן, והוא זה שתיקן את הברכה; שהרי מי היה שמואל הקטן? אדם שזו בדיוק הייתה מידתו המובהקת, העדר שמחה לאיד ורגשי נקם ושנאה, שהרי במסכת אבות (ד, יט) נאמר על שמואל הקטן, "הוא היה אומר, בנפול אויבך אל תשמח" כלומר, זו הייתה מידתו ועל כך היה חוזר תמיד. לפיכך, דווקא הוא, שהיה נקי מרגשות שמחה לאיד ומנקם, יכול היה לתקן את ברכת המינים.

וזהו בדיוק היסוד שבא הכתוב להדגיש גם ביחס לפינחס: כאשר אדם עושה מעשה קנאה ונקם כפי שעשה פינחס, ומסתמך על ההיתר ההלכתי הנדיר "קנאים פוגעים בו", עליו להיות בטוח בלב שלם, שבפעולתו לא מעורבים שנאה, אכזריות או רגשי נקם אישיים, אלא רק מניעים של דאגה לכלל וצורך השעה. רק מי שנושא בקרבו מטען כשל אהרן הכהן, שכל כולו רדיפת שלום ואהבת הבריות (כאמור במסכת אבות פרק א' "הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום"), יכול לעשות מעשה כזה בלב שלם. וזהו שמדגיש הפסוק, שפינחס הוא "בן אהרן הכהן", שורשיו של פינחס הם שורשים של "אוהב שלום ורודף שלום", כאהרן, וכך מעיד עליו הכתוב שמעשהו נבע לא מתוך שמחה לאיד, נקם, אכזריות וכדומה, אלא מאהבה טהורה לכלל ישראל, כאהרן הכהן. ולכן ממשיך הכתוב, "הנני נותן לו את בריתי, שלום".

בדרך זו מבאר הרצי"ה קוק, בשיחותיו לספר במדבר: " לכן באה בתורה אריכות דברים: "פינחס בן אלעזר בן אהרון הכהן, השיב את חמתי". לא מצד הרתחנות קם פינחס, אלא מצד מידותיו של אהרון הכהן, איש החסד, "תומיך ואוריך לאיש חסידך", "אוהב שלום ורודף שלום"... יש קנאות של טהרה ותורה, ויש קנאות של רשעות שיסודה בשנאת הבריות.

(לימוד יומי)

עולת תמיד

בפרשת פינחס אחד העניינים המרכזיים הוא מעשה הקורבנות לכל המועדים והזמנים. הראשון שבהם, שבכל קורבנות הציבור, הוא "קרבן התמיד" שמוקרב תמיד - בין בחול, בין בשבת ובין במועדות. תמיד! מה עניינו של "התמיד"? תמיד - מראה את הקביעות וההתמדה, המסירות לתמידים כסדרם. אדם בעל התמדה ומסירות אליה, הוא האדם העולה ומתעלה. לא מוותרים על הרגלים והנהגות גדולות ועילאיות שהן קבועות. הגדולה שבהן היא הקביעות בלימוד תורה. לדעת שקביעות כל שהיא, בונה בנו את המחויבות וההתחייבות. עד כדי כך שהתנאים חולקים במדרש רבא מהו הכלל הגדול בתורה: האם אהבת הרֵע, כדברי רבי עקיבא, או אלה תולדות השמים והארץ בהיבראם, או כדברי האומר: "את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים". שתי הדעות האחרונות, עוסקות בעניין ההתמדה והקביעות. השאלה היא מה גדול יותר-הקביעות שנעשית ע"י השמים והבריאה, שזה מעשה ה'-מלמעלה, או מעשה אדם, שמקריב יום יום, פעמיים ביום קרבן תמיד? מה שבונה את האדם הן קביעות! מסירות! התמדה ללא סוף!!!

מנהיגות ומידתיות

פרשת פינחס עניינים מגוונים בה. אחד מהם הוא חילופי המנהיגים. המעבר ממנהיגות משה למנהיגות יהושע. פני משה כחמה ופני יהושע כלבנה. משפיע- חמה מושפע- לבנה. חמה-יום-לבנה-לילה, למען הסימבוליקה, הלבנה אמורה ללבן את הלילה, את החושך, את ההתמודדות עם השעות שאין בהן אור. ודווקא המושפע מתמודד עם זמן כזה. לומר לך מהו מבחן ההשפעה.

ואכן יהושע שהוא מנהיג ראשון של באי הארץ, מתמודד עם חובת העמל והיזע- לא סומכים על ניסים כמו במדבר.

מנהיגות הלבנה מביאה לידי האדם את מבחן ההנהגה בשיא הידורו. להנהיג בימים שהכול נהיר ובהיר, זה יותר פשוט. להנהיג בימים ובזמנים של ערפל וחוסר בהירות - זה ייעוד ויעד מאתגרים לפיהם בוחנים מנהיגות.

יהושע, שהיה נער משרת משה באוהל. יהושע, שידע לעמוד על דעתו ועמדתו בשליחות המרגלים. יהושע, שהיה בזמן העגל באוהל, וידע איפה לא להיות, הוא הלבנה שמאירה ברגעי בלבול וחושך.

יהושע, שמבקר את אלדד ומידד המתנבאים במחנה, מקבל מנהיגות כי הוא מבחין ברגישות גבוהה ואמיתית באיומים על מנהיגותו של משה. כלומר הוא היה במקום הזה ראה עם מה מתמודדים, וכיצד מתמודדים, ראה את דוגמתו האישית והמופלאה של משה רבנו ולמד ממנה.

מי שיודע לקבל אור חמה ולהיות צנוע ולהפוך למושפע, בסופו של תהליך, הוא המאיר והוא המשפיע.

(הרב שמעון אמור)

"לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום"

נשאלת השאלה: מדוע זכה פינחס, למה שאפילו לא זכה משה רבינו, שנאמר בו: "לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית"? והרי לא פעם אחת עשה כמעשה פינחס אלא פעמים רבות הציל את בני ישראל והשיב חמת ה' מעליהם, בעגל ובמרגלים... ולא ראינו שהובטחה לו ברית שלום כמו שהובטח לפינחס?!

המגיד מדובנא מסביר על פי משל למה הדבר דומה:

לאדם שנקלע לחובות והיו לו הרבה בעלי חובות, ולא הצליח לעמוד בתשלומים. בכל פעם שהיו מגיעים אליו הנושים לתבוע חובם, היה מייד מגיע חבר אחד שהיה אוהבו, והיה משפיע עליהם שיאריכו את זמן הפירעון, והיה דוחה אותם מחודש לחודש. לאיש הזה היה שכן נוסף, ואותו שכן, כשהיה רואה את בעלי החובות שדוחקים אותו ואין לו מה לשלם להם, עמד והסדיר עמהם שייקחו רק כעשרים אחוז מההלוואה, כיון שעדיף מעט מאשר לא כלום, והוא עצמו שילם לכולם וקרע את שטרי החובות... כשראה הלווה שהחוב נפרע כליל,

החל להודות לו מקרב לב ובירכו בכל הברכות שבתורה.

בנו של הלווה שישב לידו שאל את אביו: "אבא, אני לא מבין, למה לידידך הראשון לא הודית ובירכת אותו כל כך, ואילו את הידיד השני בירכת עד בלי די?!" השיב לו האב: "ראה בני, הראשון אמנם דחה את החוב שוב ושוב, אבל סוף סוף החוב נשאר חוב. אבל השני פטר אותי לגמרי מן החוב וקרע את כל שטרי החוב"...

הנמשל ברור מאליו:

במעשה העגל באה מידת הדין לנגוש את ישראל, בא משה רבינו ודחה אותה ונאמר שם "וינחם ה' על הרעה אשר דיבר לעשות לעמו", כלומר שמנע נגישת החוב מעליהם אבל לא ביטלה לגמרי. כמו שכתוב (שמות ל"ב ל"ד): "וביום פקדתי ופקדתי עליהם חטאתם" ונדחה החוב לזמן אחר, וכמו שנאמר: "ואולם חי אני...אם יראה איש באנשים האלה..."

מה שאין כן פינחס הוא סילק את החוב לגמרי, לכן נאמר לו "הנני נותן לו את בריתי שלום"...

(דבר תורה יהדות בהישג ידך)

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net